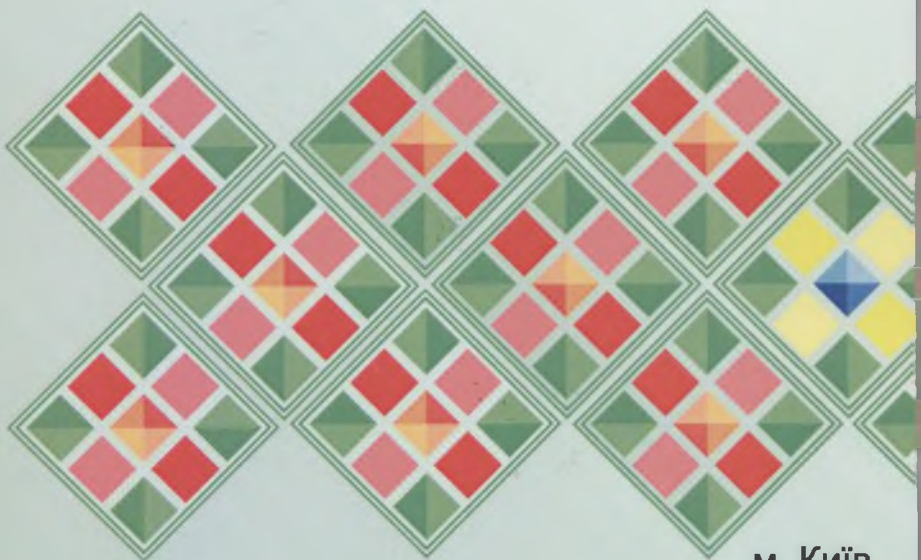

XV міжнародна науково-практична конференція
аспірантів, студентів та молодих вчених

ШЕВЧЕНКІВСЬКА ВЕСНА - ІСТОРІЯ

м. Київ
16 березня 2017 року

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Історичний факультет

Наукове товариство студентів

Рада молодих вчених

Шевченківська весна:

ІСТОРИЯ

*Матеріали XV Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів
та молодих учених «Шевченківська весна – 2017: Історія»*

Київ

2017

УДК 94(477)(082)

ББК 63.3(4Укр)я431

Ш88

Рекомендовано Вченою радою історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Протокол №7 від 23 лютого 2017 р.)

Рецензенти:

д.і.н., проф. Капелюшний В.П.

(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

д.і.н., проф. Мордвінцев В.М.

(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

Шевченківська весна – 2017 : історія : матеріали XV Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених. / Редкол.: проф. І.К. Патриляк (голова), ас. І.Г. Адамська (заст. голови), Є.В. Шатілов (відп. редактор) – К., - 2017. – 260 с.

У збірнику вміщено матеріали XV Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Шевченківська весна – 2017: Історія», яка відбулась 16 березня 2017 р. в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Збірник охоплює різні галузі історичної науки. Розрахований на студентів, аспірантів, викладачів вищої школи.

Редакційна колегія: Є.В.Шатілов (відп. ред.); д.і.н., проф. І.К. Патриляк (голова), к.і.н, ас. І.Г. Адамська (заст. голови); к.і.н., ас. В.О.Пількевич, к.і.н. Ковбасюк С.А., д.і.н., проф. Капелюшний; чл.-кор. НАНУ, д.і.н., проф. В.Ф. Колесник; к.і.н., доц. Котляров П.М., д.і.н., проф. О.В.Даниленко; д.і.н., проф. Машевський О.П.; д.і.н., проф. В.М. Мордвінцев; д.і.н., проф. А.Г. Слюсаренко; д.і.н., проф. В.В. Ставилюк; д.і.н., проф. Р.В. Терпиловський; д.і.н., проф. М.Г. Щербак.

ISBN 978-966-171-783-9

© Наукове товариство студентів 2017
© Рада молодих вчених, 2017
© Колектив авторів, 2017

© Надруковано:
ТОВ «Паперовий змії-ОПТ»

Зміст

Інтелектуальна історія. Історія культури та мистецтва.

<i>Бальвас І.</i> Соня Делоне – українка, яка «дала колір» світу високої моди.....	7
<i>Боровікова М.</i> Відображення філософії «New Negro» в образотворчому мистецтві в США періоду Гарлемського відродження.....	10
<i>Ількович В.</i> Кіножурнал «Радянська Україна» як джерело дослідження державної політики у сфері кінематографу (1945-1955).....	14
<i>Кориуб П.</i> Передумови появи свінгу як жанру оркестрової джазової музики....	17
<i>Кравченко Н.</i> Історія бурштину в Україні: стан дослідження.....	19
<i>Маслюк О.</i> Розвиток театрального та кінематографічного мистецтва в Києві в 1943-1945 рр.....	22
<i>Миронюк О.</i> Портрети Органс Фіке як один із ключових мотивів у творчості П. Сезанна.....	24
<i>Музычук Г.</i> Русские писатели на украинской сцене: театральный репертуар в историческом контексте.....	28
<i>Правдивець С.</i> Університетські статuti 1863 та 1884 року в Російській імперії.....	30
<i>Самсонова Я.</i> Чинники формування інтелектуальних зв'язків університетів Наддніпрянщини і Східної Галичини протягом XIX ст.....	33
<i>Татьяніна Ю.</i> Конструювання образу унійних єпископів у панегіричній літературі XVIII століття.....	36
<i>Тонкошкур І.</i> До поколінневого концепу інтелектуальної історії України: вирішальна генерація кінця XIX ст.....	38
<i>Федченко Є.</i> Проблема «impotentia» в соціокультурному просторі Стародавнього Риму.....	42
<i>Чеботарьова А.</i> Вклад діяльності Надії Стасової у становленні вищої жіночої освіти Російської імперії на прикладі Бестужевських курсів.....	45

Соціальна історія України та країн Світу

<i>Nietaiia V.</i> The Quantitative Analysis of Jewish Emigration to Palestine and the United States of America in 1933 - 1939 years.....	49
<i>Богдан К.</i> Повсякденне життя соціального прошарку «шеньши» у Китаї у XVIII столітті.....	52
<i>Ільчишин С.</i> Наявна інформація архівів Києва та Львова про національно-культурні та політичні організації українців на теренах II Речі Посполитої.....	55
<i>Коломієць О.</i> Порівняльний аналіз розвитку Києво-Печерського, Звіринського та Гнілецького печерних монастирів XI-XIII ст.....	58
<i>Кришталь С.</i> Створення і діяльність робітфаків в УСРР на поч. 1920-хх рр.....	62
<i>Крапива М.</i> Реформи Петра I і еволюція становища жінки в Російській імперії XVIII ст.....	65
<i>Кузьменко В.</i> Ухилення від праці в колгоспі у повсякденних життєвих стратегіях селянства УРСР в 1940-1960-х рр.....	69

<i>Матухно Ю.</i> До питання класифікації радянських свят у перше пореволюційне десятиліття.....	73
<i>Мишук А.</i> Милосердна діяльність Ордену Госпітальєрів на Родосі.....	77
<i>Роїк Ю.</i> Роль національного міфу в процесі формування нації.....	79
<i>Рудницька Л.</i> Роль єврейського капіталу в процесі формування та розвитку робітничого поселення Рокитного.....	82
<i>Світлич К.</i> Участь жінок Російської імперії у «батальйонах смерті» в період Першої світової війни.....	85

**Суспільство і влада: політична історія, державотворення та розвиток
владних інституцій**

<i>Бауліна К.</i> Відображення імперської ідеї в державі Ахеменідів через елементи владних позицій асирійських царів.....	90
<i>Варибок Т.</i> Закон «Про політичні партії» в Польщі як чинник формування багатопартійності (1990 р.).....	92
<i>Волок В.</i> Наполеон Бонапарт: формування особистості.....	95
<i>Дядькович А.</i> Основні положення та реалізація закону Української Центральної Ради від 3 січня 1918 року «Про утворення Українського Народного Війська».....	97
<i>Закаблук І.</i> Пропагування фізичного виховання і спорту у нацистській Німеччині (1933-1939).....	100
<i>Зіненко М.</i> Міжнародні угоди ФРН по залученню найманих працівників. Початок формування найбільшої діаспори у Німеччині.....	104
<i>Кулик Д.</i> Історія створення Декларації прав людини і громадянина 1789 року.....	107
<i>Киановський Р.</i> Креація «культу лицарства» Едуардом III як інструменту зміцнення англійської монархії.....	109
<i>Магдич О.</i> Причини повстання 1037-1039 років у Польщі.....	112
<i>Мацьків Т.</i> Україна в сучасну добу: етапи формування національної ідентичності.....	116
<i>Медвідь В.</i> Міжнародна технічна допомога в Україні: історіографічний аспект.....	118
<i>Міхеев А.</i> До питання про утворення Директорії УНР.....	121
<i>Михайленко А.</i> Баронська опозиція в Англії середини XIII ст. як передумова створення парламенту.....	123
<i>Ратинська Ю.</i> Церква в суспільно – політичному житті Арагону та Кастилії XI – XIII ст.....	126
<i>Рілов Р.</i> Конкуренція Венеції та Генуї за ринок Візантії у XIII ст.....	129
<i>Руднічук А.</i> Швабський союз міст та його роль у підтримці регіонального миру і порядку у пізньосередньовічній Німеччині.....	132
<i>Сорокін А.</i> Дві наради 20 серпня 1991 р.: невідома сторінка історії Київської міської Ради народних депутатів XXI скликання.....	136
<i>Юрченко А.</i> Основні тенденції становлення та розвитку інституту етнічного лобювання в політичній системі США.....	139

Янауер М. "Дихотомія влади між Церквою та Державою за листами Римського Папи Геласія I".....	142
Ящук О. Уявлення про верховну владу в третьому зводі білорусько-литовського літописання (на прикладі Хроніки Биховця).....	145

Історія міжнародних відносин

Бовтун А. Еволюція взаємин між Україною та Польщею у 1918-1920 рр.....	148
Демещук А. Мирна реінтеграція Подунав'я до Хорватії (1995-1998 рр.).....	151
Дорофєєв А. «Великий договір» у російсько-українських відносинах.....	154
Мельник І. Що таке Субсахарська Африка.....	157
Муштіна Н. Основні передумови формування спільної північноєвропейської політики та створення Північної Ради.....	160
Пугач Н. Формування політики Джорджа Вокера Буша стосовно Іраку після обрання президентом (січень-серпень 2001 р.).....	162

Архівознавство, джерелознавство, історіографія, спеціальні історичні дисципліни та методологія історії.

Гаранін О., Кітам В. Основні чинники біопошкодження архівних документів в архівних установах України 2015-2016 рр.....	166
Горбатюк М. Діяльність архівних установ Донецької області в умовах російсько-української війни у 2014–2017 рр.....	168
Іванов В. Фінська історіографія кінця 1940-х – 2010-х рр. щодо взаємин між Радянським Союзом та Фінляндією у 1939-1944 рр.....	172
Коваленко Т. Внесок журналу «3 архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ» в історичну науку.....	174
Круковський В. Джерельна база дослідження «Діяльність польського руху Опору на території сучасних областей Західної України (1939-1941 рр.).....	178
Левчук О. Актуальні проблеми санітарно-епідемічного благополуччя міського населення у висвітленні київських газет 1905-1914 рр.....	180
Срібняк М. Традиції вшанування Шевченківських днів полоненими українцями під час Першої світової війни.....	183

Етноконфесійна взаємодія у світовій та вітчизняній історії

Жидков С. Ранньомодерна історія України у творчості В'ячеслава Липинського: релігійний вимір.....	187
Жуковський І. Еволюція класичної ідеї джихаду у відповідь на Хрестові походи.....	190
Ковальський Л. Чеське населення Волині наприкінці XIX ст. та сусідство з ним.....	193
Ковальчук І. Видатні київські академічні гомілети XIX століття та індивідуальні особливості їх педагогічної діяльності.....	196
Костів М. «Index librorum prohibitorum»: ревізії богослужбових книг Унійної Церкви у першій половині XVIII століття.....	199
Сасенко А. Бернард Клервоський - ідейний натхненник ордену тамплієрів.....	203

<i>Стичинський І.</i> Аспект етнічності в збройних силах Австро-Угорщини на початку ХХ ст.....	205
<i>Толокольнікова А.</i> Феномен синтезу раннього християнства та язичництва на теренах Ірландії.....	208

Соціальна та культурна антропологія.

<i>Дяченко Д.</i> Кобзарсько-лірницька традиція як соціокультурний феномен.....	211
<i>Мельник Я.</i> Життя та поведінка киян після приходу більшовиків у 1918 р.....	213
<i>Чередніченко О.</i> Житло англійських міщан ХІV-ХV ст.....	217

Археологічні студії та музеєзнавство

<i>Більо Л.</i> Окремі аспекти наукової роботи музеїв Волинської області періоду незалежності України.....	222
<i>Вітенко А.</i> Роль жінки-археолога у дослідженнях пам'яток трипільської культури.....	224
<i>Гордієнко О.</i> Історія дослідження столової кераміки місцевого виробництва з Ольвії другої половини VI-IV ст. до н.е. в науковій літературі.....	227
<i>Запара Н.</i> До проблеми розрізнення образів оленя і лося у скіфському мистецтві.....	236
<i>Калінін І.</i> Фортифікаційні споруди скандинавів доби вікінгів.....	238
<i>Коломіць О.</i> Римський бетон.....	241
<i>Самойленко В.</i> Проблематика створення музеїв національної пам'яті в Україні.....	245

Простір та історія людства: актуальні проблеми урбаністики та історичної географії

<i>Махонін А.</i> Концессия или сэттльмент? К вопросу о разграничении понятий на примере иностранных поселений в Китае (1843-1939-е гг.).....	248
<i>Шатілов Є.</i> Значення військово-морського флоту у роботах фундаторів геополітики (кін ХІХ – поч. ХХ ст.).....	251

Економічна історія України та країн Світу

<i>Кравченко М.</i> Ідея «повної зайнятості» у США на початку 1940 –х рр.....	254
<i>Тараненко Л.</i> Залучення спеціалістів та технологій промислово розвинутих країн в створенні промислових об'єктів УРСР (60-80-ті роки ХХ століття).....	257

Іван Бальвас

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Соня Делоне – українка, яка «дала колір» світу високої моди

Звернення до творчості видатної художниці ХХ ст. Соні Делоне, зумовлене великим інтересом українського суспільства до визначних вітчизняних представників мистецтва, які змогли залишити свій слід у світовій культурі. Метою даного дослідження є аналіз творчості мадам Делоне, передусім, як видатного художника-модельєра епохи «ар-деко».

Питання творчості Соні Делоне було темою мистецтвознавчих пошуків багатьох вітчизняних та закордонних дослідників. Серед українських науковців варто виокремити монографію Олександра Ноги та Ірини Кодлубай «Соня Делоне повертається на Україну через Львів» [1], де практично вперше було ґрунтовно прослідковано взаємозв'язок С. Делоне з Україною та українським авангардом. Окремі питання життя і творчості мисткині, у своїх дослідженнях, висвітлюють Є. Деменок, З. Звиняцковська, Л. Ковтун. Серед закордонних дослідників, варто відзначити доробок француза Жака Дамаса [2], який підготував декілька праць, у тому числі єдину прижиттєву біографію, написану у співавторстві з самою С. Делоне [3], які усебічно демонструють життя і творчість художниці. Російський історик моди А. Васільєв [4] також висвітлює творчість мадам Делоне у контексті художніх практик ХХ ст. у моді. Дане дослідження спрямоване насамперед на утвердження вагомого значення Соні Делоне для мистецтва «haute couture» та аналіз впливу її дизайнерських ідей на моду сьогодення.

Власне, майбутня велика мисткиня народилася в Одесі у 1885 році і була названа Сарою Штерн. У 1890 році Сара переїжджає до Санкт-Петербургу і виховується у родині свого дядька, відомого адвоката Генріха Терка. Відтоді вона називає себе Соня Терк. Досить рано Соня виявила власну зацікавленість у мистецтві, тому у 1905 році дядько відправив її на навчання у Німеччину, в приватну школу Людвіга Шмідт-Рейте, де вона навчалася 2 роки, так і не отримавши класичної художньої освіти. У 1905 році вона переїхала в Париж і вступила в академію «Де ла Палетт», де вивчала гравюру і поступово увійшла в коло художньої богемі. У 1908 року Соня стала виставляти свої перші роботи в паризькій галереї Нотр-Дам де Шан. Проте по-справжньому мисткиня знайшла свій художній стиль лише після знайомства із своїм другим чоловіком, художником-кубістом Робером Делоне. Вони побралися у 1911 році. Про цей союз Соня зазначала: «Він дав мені форму, а я дала йому колір»[4, с. 8]. На Соню справляли велике враження колористичні експерименти чоловіка. Вона почала писати симультані(синхронно поєднанні) картини і, разом з Робером, виставлятися на багатьох виставках в Парижі, Празі, Берліні, Будапешті, Варшаві. У 1912-1913 р. разом з чоловіком вона розробила принципи художнього орфізму-

Олександр Гаранін, Володимир Кітам
Український науково-дослідний інститут архівної справи та
документознавства

**Основні чинники біопшкодження архівних документів
в архівних установах України 2015-2016 рр.**

Однією із важливих проблем сьогодення є деструктивний вплив біологічних факторів на природні і штучні елементи, що оточують людину у повсякденному житті. Для попередження цього явища до зазначених матеріалів ще на етапі виробництва додають різноманітні протигрибкові та протимікробні засоби. Проте, у випадку біоураження матеріалів, вироблених до появи подібних технологій, виникає потреба в їх знезараженні та профілактиці подальшого біопшкодження. Особливо гостро проблема постає у випадку необхідності збереження нашої історичної спадщини: архітектурних пам'яток, музейних предметів та архівних документів [1-8].

У 2013 р. Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства було розроблено методика проведення превентивних та профілактично-контрольних заходів для захисту документів НАФ від біодеструкції [9], на підставі якої почало проводитись дослідження мікробіологічного та ентомологічного стану архівосховищ та документів державних архівів з метою проведення моніторингу стану збереженості документів Національного архівного фонду, формування сучасної системи біозахисту та профілактики біоуражень архівосховищ та документів державних архівів.

Мікрофотографія спор та гіф Cladosporium sp. (1) та Chaetomium sp. (2). Фарбування за Люголем, збільшення x1000

У зв'язку з відносно великою кількістю очікуваних обстежень відбір мікробіологічних зразків проводили методом взяття проб липкою стрічкою. Отримані зразки фарбували за Люголем, що дозволяє розрізнити живі та мертві клітини та точно оцінити ступінь зараження, його стадії та нівелювати вплив артефактів на достовірність дослідження. Мікроскопія проводилась при x1000 із фіксацією зображення за допомогою камери-окуляра DCM-310 (3,1 МПкс).

Загалом в ході роботи було обстежено 1 галузевий, 8 центральних та 7 архівів областей України. Обстеження архівних документів проводилося вибірково, враховуючи наявність підозрілих плям чи слідів на оправах, чи внутрішніх аркушах справ. Необхідно відзначити, що майже в усіх обстежених архівах системи вентиляції повітря заражені міксоміцетами роду *Cladosporium* (див.рис.). Зазначена пліснява становить небезпеку для здоров'я людини через високу токсичність спор і здатна спричиняти різноманітні запалення та алергічні реакції на шкірі, слизових оболонках, в легенях. Однак, вплив представників цього роду на паперові носії інформації майже відсутній або опосередкований. Найчастіше причиною біодетерації документів виступають представники плісневих грибів роду *Chaetomium* (див.рис.). Подекуди дана пліснява майже повністю заміщала целюлозу. На папері її діяльність проявляється у вигляді жовтуватих плям та білопопелястих слідів (спори даної мікроміцети, часто плутають із залишками дусту). В першу чергу представники даного роду уражають вологий папір, що є особливо небезпечно в приміщеннях із підвищеною вологістю. Розростання цієї плісняви на паперових документах призводить до високої ламкості аркушів, відшарування друкарської фарби тощо.

Спори представників роду *Chaetomium* становлять значну небезпеку для здоров'я людини, оскільки викликають запалення шкіри, слизових оболонок, спричиняють численні алергічні реакції та часто є причиною захворювань дихальних шляхів та легень.

Ентомологічний стан усіх обстежених архівних установ є задовільним. Лише в декількох випадках було виявлено наявність жуків – представників виду *Stegobium raniceum* (хлібний точильник), занесених ззовні. Рекомендована в ході обстеження обробка заражених документів інсектицидами дозволила повністю позбутись вказаного шкідника.

Основними рекомендаціями наданими в результаті проведених обстежень було оновлення систем вентиляції та обробка вражених об'єктів антисептичними реагентами.

Надані архівним установам рекомендації, які вони мали змогу виконати самостійно (провітрювання, просушування, обробка документів та приміщень ультрафіолетом та розчином перекису водню тощо), дозволили значно зменшити шкідливий вплив біологічних факторів на стан збереження архівних документів, що підтвердило повторне їх обстеження.

Список літератури:

1. Arai H: Approaches to the research on biodeterioration of cultural property. 2001:1–13.
2. Borrego S, Guimet P, Gómez de Saravia S, Batistini P, Garcia M, Lavin P, Perdomo I: The quality of air at archives and the biodeterioration of photographs. / *Int. Biodeterior. Biodegradation* 2010, 64:139–145.
3. Cappitelli F, Principi P, Sorlini C: Biodeterioration of modern materials in contemporary collections: can biotechnology help? / *Trends Biotechnol.* 2006, 24:350–354.

4. Cappitelli F, Villa F, Sorlini C: New Environmentally Friendly Approaches against Biodeterioration of Outdoor Cultural Heritage. In Biocolonization Stone Control Prev. / Methods Proc. from MCI Work. Ser. 2011:51–58.
5. Guiamet P, Borrego S, Lavin P, Perdomo I, de Saravia SG: Biofouling and biodeterioration in materials stored at the Historical Archive of the Museum of La Plata, Argentine and at the National Archive of the Republic of Cuba. / Colloids Surf. B. Biointerfaces 2011, 85:229–234.
6. Michaelsen A, Piñar G, Montanari M, Pinzari F: Biodeterioration and restoration of a 16th-century book using a combination of conventional and molecular techniques: A case study. / Int. Biodeterior. Biodegradation 2009, 63:161–168.
7. Nugari MPMP, Salvadori O: Biodeterioration control of cultural heritage: methods and products. / Mol. Biol. Cult. Heritage, Proc. Int. Congr. 2003:233–242.
8. Schorsch D, Manuels M Biodeterioration in Museum Collections. / Met Object. 2002, 3:1–12.
9. Вплив біологічних факторів на збереженість архівних документів: метод. рекомендації / Укрдержархів, УНДІАСД; уклад.: Л.В. Димитрова, В.О. Кітам, О.В. Мельниченко, Н.М. Христова, –К., 2013. –43 с.

Микола Горбатюк
Український науково-дослідний інститут
архівної справи та документознавства